

vanhemman, sanoi hän, vain helpommin jättää ko... er jo viiden-
nolla vaan syhlästään ei hän voi
jättää ei mistään hinnasta. — Sano-
koon maailmaa mitä tahansa. — Ja niin
hymyilevänsä hän makasikin arkus-
saan pieni poikana rimpallaan, ikään-
kuin sanoen heille, te ette uskoneet
minun kärsivään, vaikka minä tuskis-
sani kiemurtein teidän edessäni, oli
liian onto tuo lohdutus, että kyllä
sinä parantat kuin koitat tehdä työtä,
että ajatuksesi vaihtuvat, vaan nyt
näette, tuo onto lohdutus ei voinut
auttaa minulle parantamisen toivoani
takaisin, vaikka koetin tehdä työtä
niin se oli turhaa, sen minkä olin
menettänyt sitä en voinut saada
takaisin ja siitä annoin pois elämäni
ja äidin rakkauden oikeudella otin
minä syylläpäni mukaan, nyt saatte
sääliä minua jos tahdotte, nyt saatte
tuomita minua jos tahdotte, minä
olen nyt sen rajan toisella puolen
johon teidän säälinne, tai arvostelu-
ne ei enään ylety. Niin juhalliselta
näytti tuo suuri suru saatta ja myös
juhalliselta näyttivät nuo lukuisat
kukkaseppeleet, jotka laskettiin vain-
naisen arkalle, vaan miten tyhjältä
tuntui tuo osanotto kaikki, kuin tiesi
että tuo kaikki on liian myöhäistä
heidän siitä tunteakseen. Niin myö-
häistä nyt on säällä ja ajatella jos
mitään olisiin niin, tai niin tehnyt
tai niin, eli niin puhunut, ehkä se
olisi voinut luoda hänen uutta toi-
voa, tai ainakin ehkä se tai se, olisi
huojentanut hänen raskasta taan-
kaansa. Niin siitä kaikesta on nyt
liian myöhäistä puhua tai kirjoittaa,
nhri on nyt jo mennyt, ainoa mikä
enään olisi toivottavaa on se että
tämä tapaus olisi kuin varoitukseksi
jälkeen läänelle. On niin surullista
tietää, että tämä on jo toinen sa-
manlainen tapaus samalla paikkakun-
nalla ja niin lyhyen ajan sisällä.
Edellisellä kerralla vietin hermotau-
tia sairastava nainen hullujen huone-
eseen, vaikka hänellä olisi ollut
kylliksi rahaa, että viedä hänet mak-
sulliseen hermotautisten parantolaan,
jossa ehdottomasti on parempi mah-
dollisuus parantamiseen, mitä valtion
vapaassa hullujen huoneessa on, jo
tieto siitä, että on vaan ollutkin
hullujen huoneen asukaa murtaa ylösnouse-
misen toivon, sillä ensimmäisen
tilaisuuden sattuessa ollaan valmiit
sanoamaan, "oh, mitä hänen puhees-
saan on takana, hän on ollut hullu-
jen huoneessa, ja on kai vieläkin vä-
hän vialla." Ja ei kukaan voi ku-
vailla miten tuo voi arvastella ja
miten se voi lamauttaa elämän hal-
lun, tuo vaikuttaa äärettömän louk-
kaavasti silloin, kuin ei henkilö to-
dellakaan vielä ole aivoistaan vialla
yhtämittäisesti, joskin hermosto on
niin tynni loppuun kulunut, ettei voi
täydellisesti jaksaa käsitellä
hallita tunteensa purkauksia. Tämä
katkerka tieto mursi hämähäkin toveri-
tären elämänsä toivon, joka kävi sel-
ville hänen 2 kuukautta ennen kuole-
maansa kirjoittamastansa testamen-
tistaan, hän kuin silloin jo alkoi an-
taa elämänsä pois ottamalla myrky-
ä kuin hän tahtoi minne hänen
tautissa hänet hiljalleen johtaa ja
hän tahtoi paeta kärsimystä ja tus-
kaa, vaan kuka se toisen henkilön
avulla tuli estettyä sillä kertaa, niin
muutti hän paikkakuntaa ja yritti
uudelleen tehdä työtä, vaan on tur-
haa luulla että työ yksin voi paran-
taa hermoston silloin varsinkaan
kun alttiin yhtämittainen työ juuri
on kuluttanut hermoston niin
tyydytti, ettei enään voi mitenkään
hallita tunteensa purkauksia, tauti
voitti hänet taas heikeksi ja niin
lähetettiin tieto omaisille jotka, ko-
valla työllä ansaittuja rahojia sääs-
tän veivät hänet valtion vapaaseen
hullujen huoneeseen, siellä 6 viikkoa
kärsittyään omistui häneen antaa elä-
mänsä pois omaistensa suureksi su-
ruksi.

Niin turhalta kuin tämä kirjoitus
tuntuu joidenkin mielestä, olen
kuitenkin tämän kirjoittanut, en tar-
koituksella tehdä itselleni paremmaksi
muista, tai ajatuksella, että ah, te
tomppeit ja hitaat sydämissänne
uskomaan toisen kärsimykseen, vaan
olen sen rehellisesti ja tarkoin pun-
niten koittanut kirjoittaa, etten louk-

kaisi ketään, sillä todellakaan en
tahdo tällä kirjoituksellaan ketään
loukata, ainoa mikä on tarkoitukseni
ja toivoni, on se että jos tämä to-
della voisi olla ohjaukseksi vastai-
sissa ja jos tämä tapaus voisi antaa
neuvoa vastaisuuden varalle, että mi-
ten hermotautia sairastavaa henki-
llä olisi hoidettava, sillä jos mikään,
niin hermotautia sairastava alkahi-
mistä on vaikeaa hoitaa, sitä kuin pi-
tää hoitaa kuin pientä lasta, vaikka
hän todellisuudessa ymmärtää kaikki
niinkuin aikuinen ihminen ainakin.
Ja yleensä muutenkin jos voitaisiin
enemmän ymmärtää miten paljon
ihminen menettää silloin, kuin hän
menettää toivonsa ihan tyystin, ja jos
vastaisissa tapauksissa voitaisiin pa-
remmalla menestyksellä lohduttaa ja
luoda uutta toivoa toivottomiin ihmisi-
in.

ELSA MANNER.

PORTLAND, ORE.

Toisella viikolla lakkoutuivat työ-
läiset Crown lauhomylyssä, sen joh-
dosta, että heille annettu 9 tunnin
työpäivä otettiin pois. Asia oli sillä
tavalla, että miehet vaativat ja saivat
päivänsä lyhennetyksi kymmenestä
yhdeksään tuntiin. Mutta kun neljä
päivää oli tehty 9 tunnin työpäivää
tul määräys "supilla," että on tehtävä
työtä kymmenen tuntiin päiväs-
sä. Miehet tekivät lakon. He olivat
järjestymättömiä. Joukossa oli entin-
en Oregonin valtion sotilas ja myös-
kin "foormanni." Myllyn "supi" til-
lasi kohta kasarmilta joukon sota-
poikia lakkopaikalle ja muutaman
minutia kuluttua niitä tulikin kivää-
reillä aseistettuna ja ilman päällik-
köä, joten he olivat kokonaan myllyn
"supin" komennon alla. Lakkolai-
sille annettiin lupa, että on men-
tävä joko työhön tai pois palkalta.
Kun lakkolaiset eivät totelleet mää-
rää "supi" sotapojat ampuma-asen-
toon ja antoi taas poistumiskäskyn.
Miehet eivät liikkuneet. Silloin mää-
rää "supi" ampumaan ja tappamaan
sanoen, että miehet ovat kaikki i. w.
w.-läisiä. Miehet vastasivat, ettei
vielä ole yhtään i. w. w.-läistä jou-
kossa, mutta tämän opetuksen jäl-
keen niitä kyllä rupeaa olemaan. Sot-
amiehet pumpasivat jo kuulat ki-
viäriinpiippuihin valmiina laukaista-
vaksi, joten miehet katsoivat par-
haaksi poistua. Tilalle tuotiin jouk-
ko meksikolaisia ja italialaisia rik-
kureita, mutta kahden päivän kulut-
tua lakkoutuivat hekin kun työ oli
liian raskasta eivätkä saaneet niin
paljoa palkkaa kuin olivat odotta-
neet. Sotilaiden avulla nämäkin lak-
kolaiset ajettiin pois ja nyt kuuluu
myllyssä olevan uusi kängi orjia,
jotka tyytyvät tekemään kymmenen
tunnin työpäivää mukisematta. Sot-
ilaat pitävät vahtia, etteivät entiset
työläiset tule orjain rauhaa häiritse-
mään. Ihanaa aikaa kapitalistille
tämä sota-aike.

James H. Maurer, Pennsylvanian
lainlaattajakunnan jäsen ja saman
valtion työväenjärjestöjen liiton pre-
sidentti, nykyään sosiaalipuolueen
puhujana, puhui Arion haalilla viime
sunnuntai-illalla. Hän alkoi puheensa
satirilla tästä "vapaiden maasta"
ja "urhojen kodista," ja jatkaen hän
sanoi, että viisi vuotta sitten kävivät
demokratit vaalitaistelua sen no-
jalla, että jos Wilson valitaan, niin
elinkustannukset alenevat. Elinikas-
tannukset olivat koko korkeat sil-
loin, mutta nyt ne ovat paljon kor-
keammat. Vuosi takaperin kävivät
demokratit vaalitaistelua sen no-
jalla, että "Wilson piti meidät sodasta
erillämme" ja Wilson taas valittiin
sillä toivossa, että pysyisimme edel-
leenkään sodasta erillämme, mutta nyt
olla sodassa. Nyt he sanovat, että
"me sodimme kansanvalian puolesta."
"Onkohan se taaskin uusi vai-
he?" sanoi puhuja. "Minä en usko
sitä. Jos uskoisin kaikki mitä minun
"kannot kansainisena" tulisi uskoa,
niin pelkään, että se lopulta tappaisi
minut."

Silloin kun sota alkoi Euroopassa
varoitti presidentti tämän maan kan-
sua pysymään puolueettomina ja ko-
estettiin siitä olla puolueettomia.
Mutta Morgan ja kumppanit eivät
olleet puolueettomia. He kulettivat
ruokatarpeita ja sotatarpeita liittou-

tunelle. Sodan alussa tein ponsieh-
dotuksen Penn. lainlaattajakunnassa,
että Yhdysvallat kieltäisivät sotatar-
peiden viennin Euroopaan. Sanottiin:
"Maurer, annamme hyvän sodan jat-
tua vaan, sillä nyt meillä on tilai-
suus tehdä rahaa." Ponsiehdotusta
ei hyväksytty. Näin jo silloin, mi-
in suuntaan ollaan kulkevassa, jos so-
tatarpeiden vienti liittoutuneille sal-
litaan jatkaa. Sitten alkoi tässä
maassa se varustuneisuus agitatsioni.
Vastusta sitä kaikella voimallani.
Kävin kuusi kertaa Washingtonissa,
D. C. viemässä vastalauseita sitä
vastaan. Kahdesti kävin senaatin
komitean puheilla, kaksi kertaa pre-
sidentti Wilsonin puheilla. Kävin
sotilashallinnon jäsenen puheilla.
Kaikki vakuuttivat silloin, että he
tahtovat varustautua rauhan säilyt-
tämiseksi, että jos ei nyt varustau-
duta, niin varmasti joudumme so-
taan! Ja varustuneisuus paraatit
plan seurasivat, jolloin järjestymät-
tömät työläiset saivat ensikerran
maistaa pakollista värviämistä. Hei-
dät pakotettiin työssä menettämisen
uhalla marsimaan paraateissa. Jär-
estyneet työläiset eivät menneet
idässä, on tiedä mitä tekivät täällä.
Varustuneisuutta agiterasivat kai-
kemoniset yhdistykset ja myös us-
konnollisetkin järjestöt — jeesuksen
nimessä. Sitten ostettiin liikkuvat
kuvat varustuneisuusagitatsionin pal-
velukseen.

Nyt ollaan sodassa. Kuka vaati,
että mennään sotaan? Luin äsket-
tään erään kapitalistisen julkaisun
kirjoituksen, jossa sanottiin, että
presidentti ei tahtonut sotaa, kong-
ressi ei tahtonut sotaa, senaatti ei
tahtonut sotaa. Kuka tahtoi? **Kansa**
vaati, että mennään sotaan! Hyvin
tiedämme, että kansa sitä ei tahto-
nut, sillä miljoonittain saapui kong-
ressiin kirjeltä, postikortteja ja säh-
kösanomaa, joissa pyydettiin, että pi-
tääkää meidät pois sodasta. Kuka
siis on todellinen syyppä siihen, että
sotaan joudumme? Tämän maan
johtavat sanomalehdet, Edusmie-
sen Calloway on tehnyt syytöksen kong-
ressissa, että brittiläisellä rahalla
on ostettu suorastaan 27 tämän maan
suurinta sanomalehtä ja että sa-
malta taholta kontrolloidaan sadan
viidenkymmenen muun johtavimman
sanomalehden toimintustakia. Tä-
män toteaa se selkeä, että yli maan,
johtavissa sanomalehdissä saa sa-
maan aikaan lukea aivan samat toi-
mituskirjoitukset.

Sanotaan, että ollaan sodassa sitä
varten, että voisimme perustaa kan-
sanvallan Euroopan. Kenelle? Mihin
maahan? Jos Englanti haluaa kan-
sanvaltaa, niin olisi kai se voinut
sen perustaa jo kauan sitten ilman
meidän apumme. Samoin Ranska,
Saksaan ja Itävaltaan? Jaa, jos me-
nemme tarjoamaan heille kansanval-
taa, niin tulee mennä puhtain käsin
ja näyttää ensiksi, että meillä on
kansanvalta kotona. Kun kansanmie-
hiä pakotetaan sotapalvelukseen vas-
ton tahtoa, silloin on hän samassa
asemassa kuin mustat orjat olivat
ennen sisällissotaa. Jos kansa tahtoo
sotaa, ei sitä tarvitse pakottaa soti-
maan. Kongressin pitäisi tutkia itsen-
sä nähdäkseen kukaan moni sen
jäsenistä omistaa terästruusin osak-
keita. Se kuka tiesi selittäisi minkä-
tähden useat heistä äänestivät sotaa.

Nyt ovat ne sanomalehdet, jotka
puhuvat tottauttu sensuroitu. Kansan-
kokouksin on sensuroitu. Luulisi, et-
tä jos kerran ollaan sodassa kansan-
vallan puolustamiseksi, niin siitä ha-
luttaisiin avointa keskustelua kaik-
kiällä. Mutta matkallani San Francis-
cossa näin yleisillä paikolla varo-
tuksia, joissa sanotaan: alkää kes-
kustelko sodasta. Ei enää sallita
edes keskustella siitä. Kaikki sensu-
roimattomienpidot todistavat, että
sodan kannattajilla on jotain salat-
tavaa, jota he eivät halua saattaa
kansan tietoon.

Tässä puhuja kertoi Bostonin rau-
hanparaadista ja lippujen repimise-
stä, Commonilla, josta olemme jo en-
nen lukoneet. Mainitsen tässä vaan
pari tapaus hänen kertomakseen:
"muutamain jalan päässä mi-
nusta marssi nainen kantaen lasta
sylissään. Tuli sotamies ja kuristi

häntä kurkusta. Suureksi ilokseni sai
sotamies sen minkä hän ansaitsi ja
sainvastannut kulettivat hänet pois".
"Kun olin puhumassa näin että tuli
on irti Park Squarella (missä sos-
puolueen virasto sijaitti). Siellä ol-
vat sotilaat tunkuneet puolueen
virastoon lyömällä ovet rikki, rikko-
neet huonekalut ja kaikki syytäneet
kadulle ja syytäneet tuleen. Kun
jälkeenpäin menin katsomaan viras-
toa, niin kaikki mitä oli kuvista jäl-
lellä seinissä, oli toisessa päässä huo-
netta sijaitseva Abraham Lincolnin
kuva ja toisessa päässä Karl Marxin.
Eivät tietäneet kuka Karl Marx oli,
luulivat kai Appon isäksi."

Puhuja kertoi kotikaupungistaan
Readingista, Penn. Kertoi kuinka se
on saksalainen kaupunki, ollen seasa-
muutakin kansallisuutta. Kertoi
vielä enemmistöön olevan menneiden
vuosisatojen takauskoissa riippuvia,
että jos haulaus-santtuessa kärryn-
pyörät kiltsevät, on saatavaksi kovin
surullinen, sillä kiltsemistä pidetään
merkkinä, että samasta perheestä
pian kuolee useampia. Tässä kau-
pungissa on eräs hyvin rikas mies,
jolla on poika. Eräänä päivänä sa-
nomalehdet julkaisivat kuvan pojas-
ta ja kiltosvirren kuinka tämä poika
ei odottanut sotaväen nostoa, vaan
meni vapaaehtoisena maanansa palve-
lemaan. Heti sen jälkeen tehtiin po-
jasta kapteeni, vaikka hän ei tien-
nyt sotilasammattista enempää kuin
sika tähtitieteestä. Ja hänet läheteti-
in myös heti rintamaan. Ranskaan-
ko? Ei vaan asetehtaalalle kuulla tar-
kastamaan. Kai hänelle pian annea-
taan kunniamerkki urhoollisuudesta.
Toiset rikkaiden pojat ovat ryhty-
neet hallituksen palvelukseen yhden
dollarin vuosipalkalla ja he ovat va-
paat sotapalveluksesta. Mutta köy-
hien pojat eivät saa näitä hallituksen
töitä, vaan he tahtoisivat yhtään palk-
kaa.

Tulivat ne Pennsylvanian lainlaati-
jakuntaan ja tahtivat kumota
naisia ja lapsityöläit ja kaikki muut-
kin työväenläit. He sanoivat minulle,
että nyt Maurer on sinun suu-
ruutesi hetki koittanut, jos asetat
hallituksen taakse, ja sanot, että
kannatat sotaa vaikkapa sinun pitäisi
siksi aikaa sulkea Pennsylvanian työ-
väenjärjestöjen liiton ovet. Ei ole
soveliaista yleisön kuullen kerrata
sita vastaan, jonka heille annoin, —
se oli siksi sopiva heille. Kysyin
minkätähden, pitäisi nämä lait pan-
na syrjään? Selitettiin, että kun
miehet menevät sotaan, täytyy ottaa
naisia miesten tilalle ja naisten tilat
täytyy täyttää lapsilla. Ei tehdä sitä
vastasin. No ajatko sitten asettua
hallitusta vastaan? En. Ajoin aut-
taa hallitusta. Miten? Kun miehiä
otetaan pois teollisuudesta, niin otet-
takaan kaikki rikkaat laskokellijat ja
pantakoon he työhön pois menneiden
miesten tilalle. Minun esitystäni ei
ollenkaan otettu vakavalla kannalla,
vaan pidettiin heikkänä. Sen sijaan
lapsityö on pidetty aivan sopivana.
He haluavat yhdellä pyyhkiä sillä mu-
ka sota-aajan välttämättömyyden
pyyhkiä pois ne lait jotka me
monien vuosien katkerilla taisteluilla
olemme saavuttaneet. Ja minkälai-
nen on se kansanvalta, joka täytyy
lasten verellä voittoa? Lapsiuhrei-
la ostan? Voi jos te naiset valtanne
tietäisitte! Jos minulla olisi voima
järjestää teidät, niin ensimmäiseksi
sanoisin minä teille: alkää ainoata-
kaan lasta maailmaan synnyttäkö en-
nenkuin miehet ovat tehneet maail-
man rauhan mahdolliseksi.

Te unio miehet painakaa mie-
leenne, että jos teidän johtomiehene
ovat tämän sodan kannattajia,
niin heidän paikkansa olisi vanki-
lassa, sillä heidän toimenpiteensä on
rikollista. Sillä tämän sodan ja mi-
litaristisen agitatsionin päätarkoitus
tässä maassa on se, että perustaa
maahan sotilasvalta. Ja silloin kun
se valta on kyllin vahva murska-
taan teidän taloudelliset järjestöne
ja voivat he ottaa äänioikeudenkin
teiltä. Ja missä te silloin olette.
Aika on teidän taistella oikeuksienne
puolesta nyt ja jos ette nyt uskalle
taistella, niin silloin ette te koskaan
uskalla taistella. Mutta taisteltua
laillisesti, kuten kunnan kansalaiset.